

Пам'ятник
Олександрю Лелеченку

Вся зона в
одному додатку

Борис Патон
і його робота на ЧАЕС

НОВИНИ ЧАЕС

28 серпня 2020 | №16 (1486)

Офіційна газета ДСП «Чорнобильська АЕС»

ПРАПОР РОЗМІРОМ ІЗ НБК

Прапор розміром із НБК

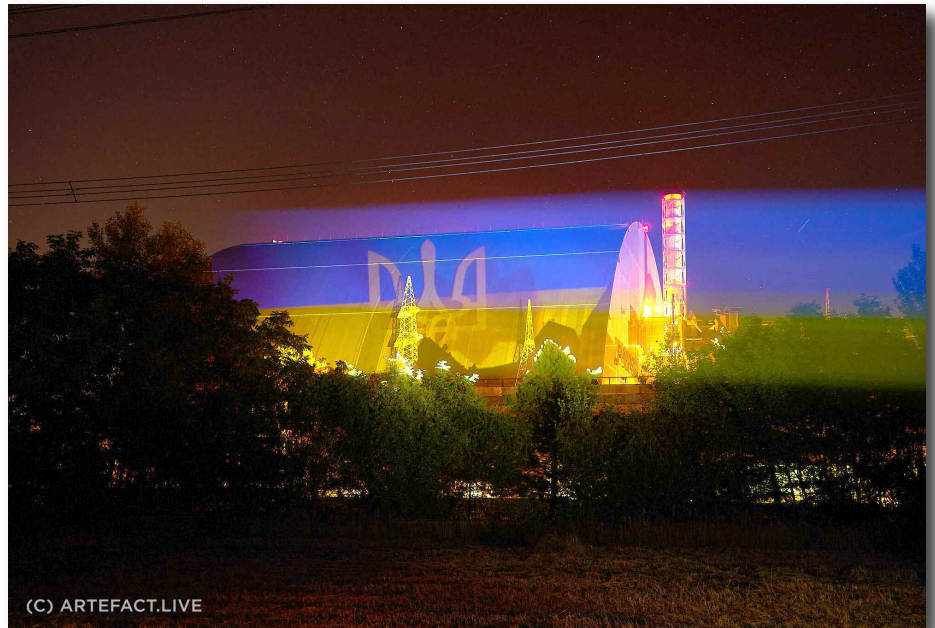
23 серпня до Дня прапора України та Дня Незалежності проєкт ARTEFACT зробив світлову інсталяцію жовто-блакитного стягу на південній стіні арки нового безпечного конфайнменту.

Окрім прапора України, на знак подяки та поваги, на арці засяяли також прапори понад 40 країн-донорів та країн-вкладників фонду «Укриття», що брали участь у фінансуванні зведення НБК.

За словами автора проєкту ARTEFACT Валерія Коршунова, подія була створена для того, щоб показати, що пам'ять про Чорнобильську трагедію така ж яскрава, як і 34 роки тому.

Проекції прапора України на арку та інші відомі локації та об'єкти зони відчуження також акцентують увагу на важливості переосмислення Чорнобиля з постапокаліптичного парку Радянського Союзу на зону культурних та наукових досліджень та інновацій.

«Дуже символічно, що ми сьогодні є свідками патріотичної акції з нагоди Дня Державного Прапора та Дня Незалежності України. І хоча нашої державі виповнюється лише 29 років, а

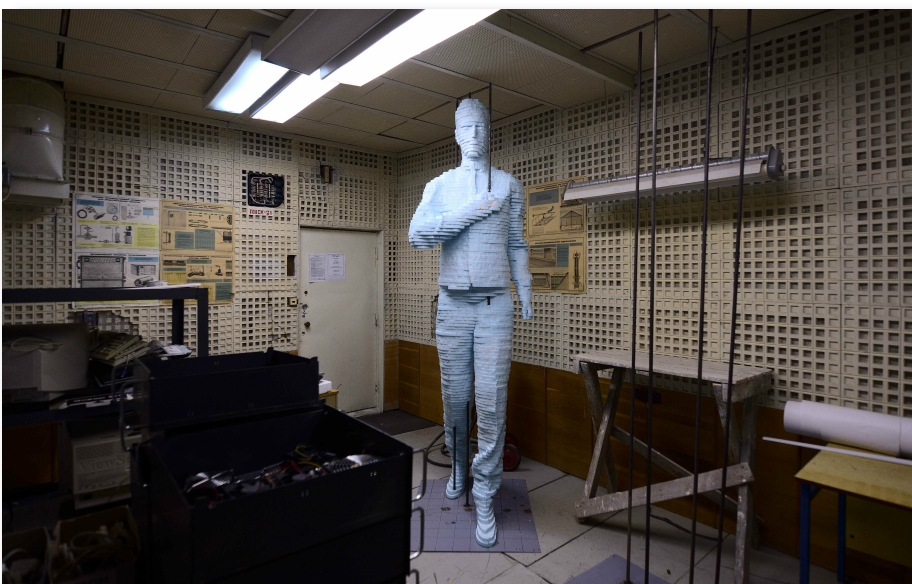
Чорнобильська катастрофа сталася 34 роки тому, саме на нашу долю випало подолання її наслідків. Це питання об'єднало не лише українців, а й увесь світ, адже проблема потребувала нових, нестандартних рішень, які нам вдається знаходити тільки разом», — підсумував акцію міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Роман Абрамовський.

Проект ARTEFACT за допомогою сучасного медіамистецтва не перший

раз повертає увагу до Чорнобиля з метою переосмислення його як національної травми та формування нового сучасного сприйняття цієї аварії в Україні та світі, розглядаючи його не лише як найбільшу техногенну, а ще як інформаційну та соціальну катастрофу, в наслідках якої ми живемо сьогодні.

Інформація: [ДАЗВ](#)
Фото: [ARTEFACTLIVE](#)

Пам'ятник Олександрю Лелеченку: дві нові фігури

На ЧАЕС продовжуються роботи зі створення пам'ятника герою-ліквідатору Олександрю Лелеченку.

Олександр Лелеченко обіймав посаду заступника начальника електричного цеху ЧАЕС з 1980 року.

Під час ліквідації наслідків аварії він спільно з оперативним персоналом свого цеху організував термінові роботи із запобігання вибуху турбогенераторів другої черги ЧАЕС та самостійно здійснив перемикання електролізної установки, тим самим перекривши подачу вибухонебезпечного водню до машинної зали станції, дах якої був охоплений пожежею.

Під час перемикання Олександр Лелеченко отримав дози опромінення, несутіснимі з життям.

Пам'ятник виготовляється власними силами працівників станції з пінополістеролу. Наразі готові усі 3 головні

фігури пам'ятника: центральна фігура Олександра Лелеченка та два працівники-ліквідатори у респіраторах, що за задумом авторів пам'ятника тримають над головою один з елементів арки нового безпечного конфайнмента.

В даний момент проводяться експерименти над матеріалом, яким можна буде вкрити пінополістеролові фігури щоб зберегти їх від руйнування погодою.

Нагородження працівників ЧАЕС

24 серпня у Славутичі з нагоди Дня Незалежності мер міста нагородив працівників ЧАЕС та інших мешканців Славутича нагородами та відзнаками.

Серед персоналу станції «За сумлінну працю, високу громадянську активність» були відзначені:

• Інженер з організації та нормування

праці 1-ї категорії відділу управління персоналом Роман Ворфоломієв.

• Майстер локомотивного депо 2-ї групи цеху з поводження з радіоактивними відходами Василь Кислий.

• Інженер 1-ї категорії цеху зняття з експлуатації Сергій Кривцун.

• Старший майстер з ремонту 1-ї групи ремонтно-механічного цеху Микола Суганяка.

• Слюсар-ремонтник 5-го розряду цеху експлуатації об'єкта «Укриття» та Нового Безпечного Конфайнмента Володимир Яковлев.

COVID-19: оновлення статусу*

Станом на 27 серпня 2020 року нових випадків захворювання на COVID-19 серед працівників ЧАЕС не зареєстровано. Працівник, який перебував на амбулаторному лікуванні з лабораторно підтвердженим випадком коронавірусної інфекції, одужав та виписався з лікарняного 26 серпня.

ЗОНА

Вся зона в одному додатку

26 серпня відбулася презентація демоверсії першого мобільного додатку про зону відчуження.

Команда розробників мобільного додатку показала, як вона проводить сканування об'єктів зони відчуження, щоб зберегти їх у 3D-моделях та у віртуальних просторах, не допустивши втрати культурної спадщини через природні руйнування та пожежі.

«Цієї весни під час пожеж Україна втратила частину пам'яток Чорнобиля. Від вогню постраждало близько 5% заповідної території, 12 віддалених сіл, санаторій «Смарагдовий», піонерський табір «Казковий», військове місто Чорнобиль-2. Перелік не є вичер-

ним, але навіть він дає зрозуміти, що втрачено значну частину культурної спадщини України. Саме тому, команда першого мобільного додатку Чорнобиля почала процес сканування об'єктів зони та відцифрувала значну їхню кількість, серед яких колесо, об'єкти центральної площі міста Прип'ять, радіолокаційна станція «Дуга», — йдеться в повідомленні розробників.

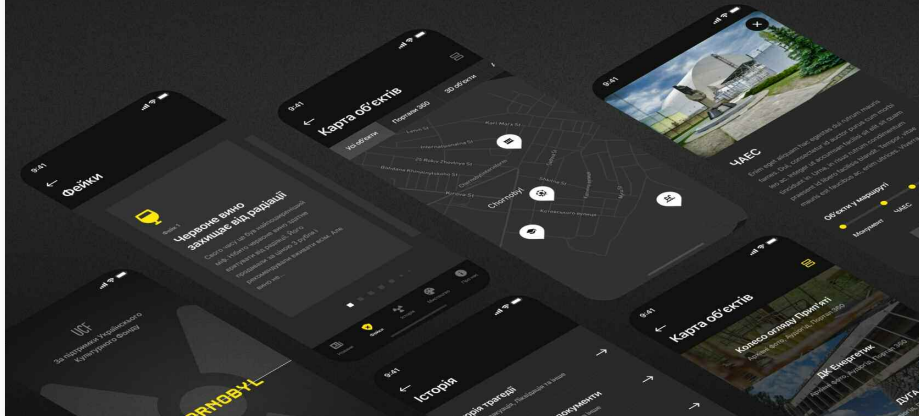
Зазначається, що діджиталізація об'єктів проходить за допомогою сучасних засобів фотограмметрії, лазерного сканування об'єктів та створення сферичного фото та відео для віртуальних просторів, для чого використовують дрони, лазерні сканери та високоякісну знімальну техніку.

Відцифровані об'єкти стануть основою мапи першого мобільного додатку Чорнобиля, присвяченого 35-м роковинам аварії на ЧАЕС.

Організатори продемонстрували роботу демоверсії, яка також зможе супроводжувати туристів в зоні відчуження навіть без доступу до інтернету. Мобільний додаток надасть інформацію про сучасний стан зони, підготує до подорожі та навіть дасть змогу побачити Чорнобиль у віртуальному форматі у супроводі аудіогіда, а також познайомить світ з історією Чорнобильської катастрофи.

Додаток з'явиться у вільному доступі українською та англійською мовами

Перший мобільний додаток Чорнобиля

вже наприкінці жовтня.

За словами заступника голови ДАЗВ Максима Шевчука, завдяки додатку люди зможуть на одній платформі знайти необхідну інформацію в доступній формі.

«Агентство зацікавлене в тому, щоб про зону відчуження, яка є не тільки територією найбільшої техногенної аварії, а й важливою пам'яткою історії для всього світу, було якомога більше правдивої інформації у зручному форматі», — наголосив Шевчук.

За допомогою сучасних технологій

відвідати зону відчуження стане можливим, не виходячи з дому. Додаток буде у вільному доступі українською та англійською мовами, а після встановлення зможе працювати без доступу до інтернету.

«Чорнобильська трагедія має зв'язок з кожною українською сім'єю, але що українці насправді знають про неї? 62% навіть не знають дати аварії. Інформація про Чорнобиль була завжди засекреченою, але сьогодні, коли вже опубліковані файли КДБ, світ має знати правду, а ми — переосмислити цю трагедію у власному минулому», — сказав автор проекту ARTEFACT Вале-

рій Коршунов, один з координаторів ініціативи зі створення додатку.

Зазначається, що над мобільним додатком працює команда розробників, що вже мають у своєму портфоліо проекти HeForShe Ukraine, Burning Map. Координаторка Марія Тінтул вірить у те, що розробники зможуть поєднати увесь функціонал та створити якісний ресурс.

Складові додатку, які перебувають на стадії розроблення:

- AR-контент з унікальними активаціями та порталами до різних точок зони
- Авторські тури зоною відчуження з аудіогідами від очевидців подій
- Карта радіаційного забруднення
- Медіатека з архівними матеріалами та ексклюзивним контентом
- Культурна спадщина зони.

Заплановано, що робота над проектом завершиться в жовтні 2020 року.

Проект реалізується за підтримки Українського культурного фонду, ДАЗВ, Міністерства культури та інформаційної політики України, Національного музею «Чорнобиль», МОО «Центр ПРИПЯТЬ.ком», МГО «Європейський інститут Чорнобиля».

Інформація і фото: [Ukrinform](#)

У зоні відчуження зафіксували зникаючого червонокнижного птаха

Науковці Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника під час проведення польових спостережень зафіксували на території зони відчуження коловодника ставкового, який занесений до Червоної книги України.

Щотижня, від початку серпня, науковці проводять обліки водно-болотних та хижих птахів на ставку-охолоджувачі.

В цей час мігрують кулики, до групи

яких належить коловодник ставковий, якого вдалося зафіксувати.

Цей перелітний птах (на фото на сторінці 5) в Червоній книзі України має статус зникаючого. Його зникнення у багатьох районах Західної Європи, Білорусі, Молдови та Росії відбулося в результаті втрати степових середовищ існування у зв'язку з інтенсифікацією сільського господарства та, можливо, у зв'язку з колекціонуванням яєць.

Наразі усього в Україні налічується близько 50-100 пар цих птахів.

Зараз вони оселяються майже виключно у долині середньої течії річки Десна у межах Чернігівської і Сумської областей.

Більшість птахів зимує в Африці та Індії, невелика кількість мігрує у Південну Азію та Австралію.

Окрім того, спеціалісти помітили коловодника чорного і коловодника ве-

ЗОНА

ликого, а також 12 орланів-біло-хвостів та 4 рідкісних лебедів-кликунів, які гніздуються в Україні і, зокрема, в Чорнобильському заповіднику.

Роботи щодо визначення орнітофауни Чорнобильського заповідника триватимуть і надалі. Науковці проводитимуть спостереження та слідкуватимуть за змінами чисельності й видового складу птахів-мігрантів.

За інформацією: Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника.

Джерело: ДАЗВ

Фото: Wikiwand

ЦІКАВО

Борис Патон і його робота на ЧАЕС

19 серпня у віці 101 року пішов з життя видатний академік, голова Національної академії наук України, винахідник у другому поколінні, очільник Інституту електрозварювання — Борис Євгенович Патон.

Зварювання м'яких тканин, автоматичне зварювання під флюсом бронесталі, зварювання в космосі — ці та

інші винаходи стали візитівкою Бориса Патона. Але не багато хто знає, що доля цієї видатної людини пов'язана і з Чорнобильською АЕС.

Доаварійні роки

У 1970-х роках, коли відбувалося узгодження проекту будівництва другої черги станції (3 та 4 блоків), Борис

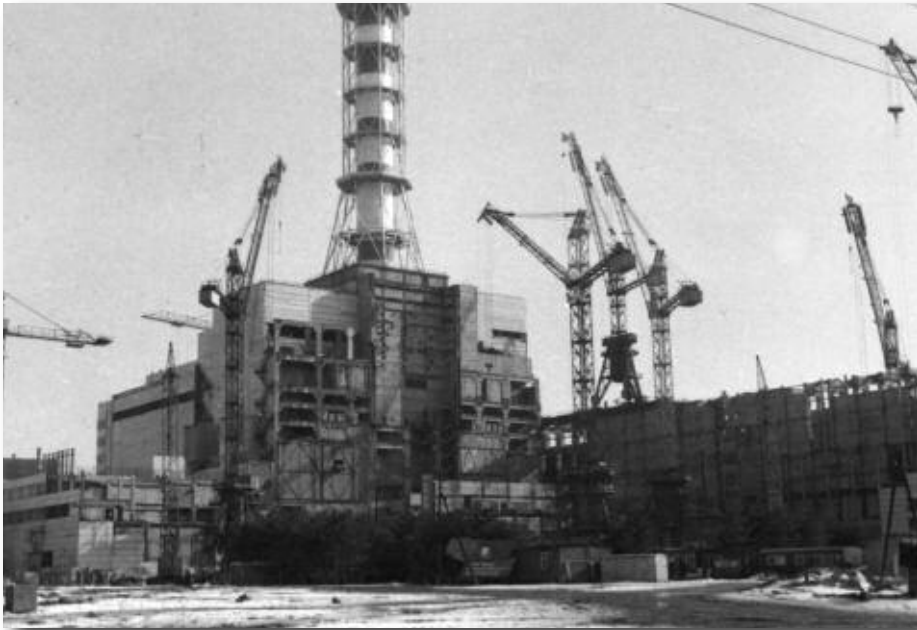
Патон був єдиним академіком, котрий не поставив підпис під проектом.

Він мотивував це близьким розташуванням АЕС до Києва, а також високим рівнем небезпеки АЕС в цілому. На жаль, його відмова підписати проект у тому вигляді не вплинула на кінцеве рішення керівництва країни.

У своїх листах Раді Міністрів УРСР Патон писав, що «вибір майданчика Міненерго СРСР для будівництва ЧАЕС-2 не можна признати обґрунтованим».

Було вказано на недотримання вимог постанови Ради Міністрів СРСР №139 від 1974 року «Про створення резерву майданчиків для проектування та будівництва на перспективу атомних електростанцій» та говорилося, що у випадку аварійних ситуацій, які можуть відбутися в майбутньому, виникнуть «серйозні наслідки» — радіоактивне забруднення Дніпровського басейну, що призведе до порушення екологічної ситуації по всій Україні.

У 1981 році Борис Патон писав Пер-

шому секретареві ЦК КПРС Щербицькому та Голові Ради міністрів УРСР Ляшку, що наслідками різкого росту потужностей атомної енергетики буде підвищена концентрація в біосфері відходів АЕС, які треба знешкодувати та захоронювати, а також про розташування ЧАЕС в зоні розлому Українського кристалічного щита, який перекритий осадовими породами, що мають високу проникну здатність.

Сховище рідких відходів розташоване в долині річки Прип'ять, тому, в разі витоку рідких РАВ, вони можуть потрапити крізь незахищений шар ґрунтів до водоносних горизонтів Дніпровського басейну.

Щербицький сигналізував до Академії Наук СРСР про небезпечну ситуацію в Україні, а саме повідомив академіку Олександрову. Той роздратовано зателефонував Патону і заявив, що радянські реактори настільки безпечні, що їх можна ставити «хоч на Червоній Площі». «Ну і будуйте!» — відповів Борис Євгенович.

Потім, вже після аварії на ЧАЕС, академік Олександров приїздив до Києва, визнавав правоту Патона та, зі слів очевидців, вибачався перед ним.

Період ліквідації наслідків аварії

Вже під час ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, Борис Євгенович разом з гру-

пою вчених працював на промисловому майданчику. Його група займалася збиранням проб ґрунту, води, повітря.

1 травня 1986 року Патон та член-кореспондент Академії Наук УРСР Малиновський обговорили ситуацію у зоні аварії та дійшли висновку, що треба створювати комісії з авторитетних науковців та «братися за справу».

Відтак, 3 травня наказом по Академії одночасно з організацією Оперативної комісії Політбюро ЦК КПУ було створено Оперативну комісію Президіума з боротьби з наслідками аварії. До її складу увійшли науковці, які відповідали за основні напрямки досліджень.

Найскладніші завдання виконувала технічна підкомісія, а саме:

1. Фотографування з повітря зруйнованого реактора та навколишньої місцевості.
2. Заміри випромінювання навколо ЧАЕС та в самому зруйнованому енергоблоці.
3. Розробка потужного різачка для нарізання металоконструкцій.
4. Заварювання тріщин в засувках трубопроводів 1-3 енергоблоків, які готували до післяаварійного пуску.
5. Забезпечення киян деснянською водою.
6. Запобігання потрапляння радіації через ґрунт до дніпровської води.

Наявна на той час апаратура не дозво-

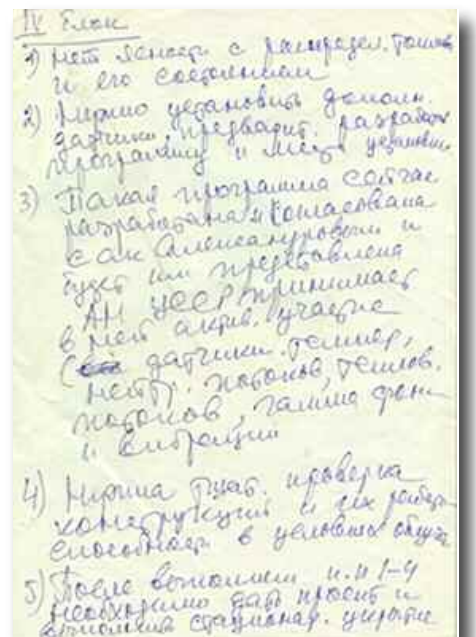
ляла проводити вимірювання гамма-випромінювання вище 500 рентген на годину. Силами Інституту ядерних досліджень та Інституту електродинаміки Академії Наук УРСР була розроблена апаратура для вимірювань в діапазоні до 10000 Р/год., причому живилась вона від бортової електромережі бронетранспортера.

В свою чергу, Інститут кібернетики імені Глушкова на основі даних картограми, створив систему вимірювань забруднення та організував обробку інформації для уточнення поточної обстановки й прогнозування ризиків та ступеня забруднення ґрунтів, ґрунтових вод, води в Дніпрі та Дніпровському басейні, а також наслідків весняних паводків.

В самому Києві хіміками технічної підкомісії були розоблені прогнози міграції радіонуклідів в аерозолях в напрямку міста та методи обмеження переносу аерозолей. На жаль, ліси та зелені насадження все ж були забруднені.

Після насичених аргументами та контраргументами дискусій було прийнято рішення провести моніторинг забруднення в 15 точках міста, а надалі зібрати та захоронити декілька сотень тисяч тонн листяного покрыву.

Весь цей колосальний об'єм робіт, а також обґрунтовані доводи науковців

Записка Бориса Патона стосовно 4 енергоблоку Чорнобильської АЕС.

під керівництвом Бориса Патона стали аргументом для евакуації 500 тисяч дітей з Києва.

Коли настав час післяаварійних пусків енергоблоків Чорнобильської АЕС, знайшлася робота безпосередньо для Інституту електрозварювання.

Працівники Інституту, який очолював Борис Євгенович, долучилися до підготовки пуску енергоблока. Їм довелося розробляти та впроваджувати нові засоби зварювання прямо «на ходу».

Так, під час пробного пуску 1-го енергоблоку було виявлено, що засувка в одному з трубопроводів була несправна і гаряча радіоактивна пара зі свистом виходила назовні.

Перевірка показала тріщини в конкретній засувці, а при більш ретельному огляді — і в деяких інших. Голова Урядової комісії Щербина звернувся до Бориса Патона по термінову допомогу. Спеціалісти Інституту дійшли висновку, що засувки необхідно ремонтувати.

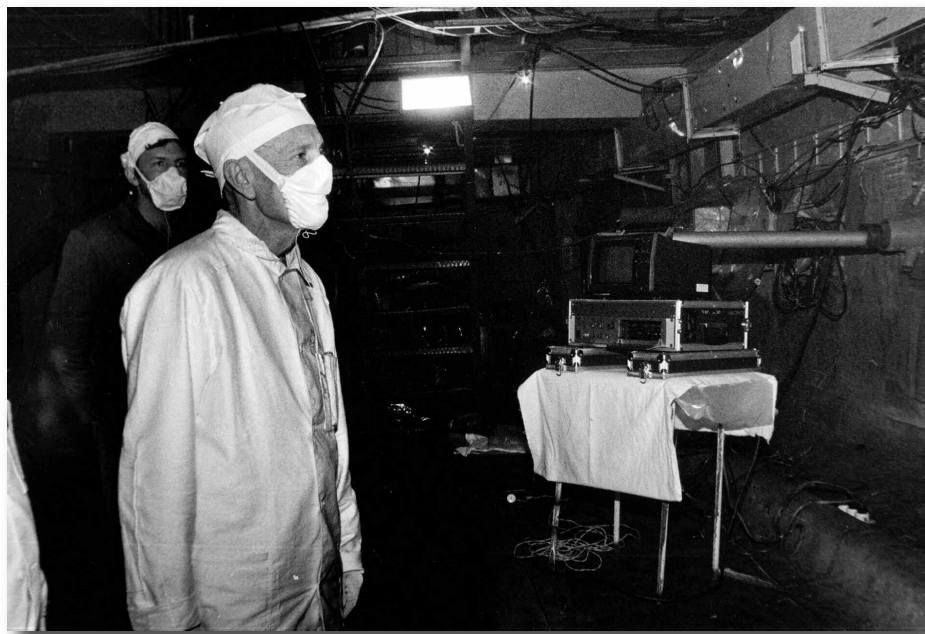
У співпраці з інженерами «Південтеплоенергомонтажу» в максимально короткі терміни на експериментальному обладнанні Інституту електрозварювання були вироблені спеціальні електроди і через два дні енергоблоки ЧАЕС були готові до відновлення експлуатації.

“ Патон писав, що «вибір майданчика для будівництва ЧАЕС не можна признати обґрунтованим» ”

Також спеціалістами Інституту імені Патона були виготовлені дозиметри (а саме, впроваджена дозиметрія продуктів в районах, прилеглих до ЧАЕС), а найголовніше — прийняті за основу європейські правила та засоби неруйнуючого контролю на базі системи P-scan — низькочастотного ультразвукового контролю, яка відіграла важливу роль у розвитку промислових комп'ютерних технологій, які тільки-но почали з'являтися в Радянському Союзі.

Останні десятиліття

В 1990-х роках ХХ століття співробітництво Національної академії наук України та Інституту електрозварювання продовжилось. Ще наприкінці 80-х років був створений Міжгалузевий науково-технічний центр «Ук-

риття», до складу якого увійшов 101 науковий співробітник, 7 докторів наук та 37 кандидатів наук. Активно велись дослідження з обмеження наслідків аварії в рамках республіканських програм.

Основною метою досліджень була розробка та вдосконалення наукових основ оптимізації життєдіяльності на-

селення, що перенесло аварію; наукове обґрунтування з реабілітації забруднених територій та ведення природоохоронної діяльності в умовах радіоактивного забруднення; вивчення фундаментальних питань стійкості екосистем до техногенних аварій; забезпечення ядерної та радіаційної безпеки об'єкта «Укриття»; локалізація та захоронення радіоактивних відходів, розробка практичних рекомендацій зі зниження дозових навантажень населення.

За всебічну та масштабну роботу із створення екополісу Славутич як шляху радіаційно-екологічної та соціально-екологічної реабілітації територій, забруднених внаслідок Чорнобильської катастрофи, забезпечення безаварійної роботи станції, виведення її з експлуатації та приве-

дення об'єкта «Укриття» до екологічно-безпечного стану уряд України в 1999 році присудив Державну премію України в галузі науки і техніки.

Серед лауреатів — тодішній міський голова Славутича Володимир Удовиченко, генеральний директор ЧАЕС Віталій Толстоногов, директор Об'єкту «Укриття» Володимир Щербина та головний санітарний лікар міста Славутич Микола Чабан.

Бориса Патона, який відповідав за роботу Академії всі тривожні місяці ліквідації наслідків аварії, не було серед офіційно нагороджених. Він ніколи і не ставив на меті отримати нові ордени, премії, звання, хоча в даному випадку мав повне право.

Важливішим для нього було те, що називають серед людей «чистою совістю». Не є випадковим те, що, коли з'явилися перші позитивні результати роботи Академії, він, в пориві емоцій, сказав співробітнику Президії Волошину, котрий курував питання екології: «Академія може дивитись в очі нашому народу!»

ЦІКАВО

Вже в 2000-х роках Інститут електрозварювання співпрацював з Чорнобильською АЕС в якості експертів з оцінки металоконструкцій та зварних швів нової вентиляційної труби, нового безпечного конфайнменту та сховища відпрацьованого ядерного палива №2, а також, разом з іншими науковцями, відіграв важливу роль у становленні Інституту проблем безпеки атомних електростанцій як наукової організації.

Усе своє життя Борис Патон ніс на своїх плечах відповідальність за всі дії

та кроки, що були зроблені в усіх фазах існування Чорнобильської АЕС.

Він не припиняв цікавитись життям станції та реалізацією пов'язаних з нею проектів та заходів. Безпрецедентні об'єми заходів, швидкість впровадження нових технологій та методів під час «гарячого періоду» ліквідації наслідків аварії та вже в більш спокійний період, найвищий рівень координації робіт співробітників НАН України — все це про Бориса Євгеновича Патона як керівника.

Частина його життя, віддана справам на ЧАЕС, шанується колективом станції і до наших днів.

Зі смертю Патона країна в цілому понесла непоправні втрати, але пам'ять про весь період співпраці цього невтомного Науковця залишиться в історії назавжди.

В статті використані матеріали книги Бориса Малиновського «Академія наук України в дні Чернобыльської трагедії», а також ресурсів ДСП ЧАЕС та ІПБ АЕС.

СЛАВУТИЧ

У місті стартував «Бюджет участі»

З 27 серпня 2020 року розпочався прийом проектів Бюджету участі!

Бюджет участі — демократичний процес, який надає можливість кожному жителю брати участь в розподілі коштів місцевого бюджету через створення

проектів для покращення міста або голосування за них.

Будь-який житель Славутича може дати проект, пов'язаний з покращенням життя у місті, взяти участь у конкурсі, перемогти в голосуванні і

спостерігати за тим, як його проект реалізують в рамках бюджету 2018 року.

Проекти, які найбільше підтримають мешканці, будуть реалізовані з бюджету міста.

Проекти Бюджету участі у Славутичі подаються до 27 вересня 2020 року.

З додатковою інформацією про Бюджет участі-2020 можна ознайомитись на сайті gromada.slav.gov.ua

За довідкою звертайтеся до відділу економіки та соціального розвитку міста виконавчого комітету Славутицької міської ради за телефоном 04579-30011*191

Інформація: Сайт Славутицької міської ради

Ukraine **NOW** ua

Газета: «Новини ЧАЕС»

Засновник: ДСП «Чорнобильська АЕС»

Газету засновано у 1995 році. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Кі №830 від 11 листопада 2004 року.

Відповідальний за випуск: Валентина Одиниця.
Над номером працювали: Дмитрій Корчак, Владислав Курочкін, Тетяна Грива.

+380 4593 431 02 / m.rudenko@chnpp.gov.ua